

120 ÉVE SZÜLETETT NEY TIBOR

**(Budapest, 1906. április 20. – Budapest, 1981. február 6.)
hegedűművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára, a Magyar
Rádió Szimfonikus Zenekarának koncertmestere, a Magyar Vonós Trió
alapító tagja volt.**

Zenészcsaládba született Budapesten. Családjából számos muzsikus gazdagította a magyar zenei életet: édesapja, Ney Bernát, valamint unokabátyja, Ney Dávid (1905–1945) operaénekesek, Ney Dávid (1842–1905) az Operaház vezető művésze volt.

Ney Tibor a budapesti Zeneakadémia hegedű tanszakán Bloch József, Zsolt Nándor növendéke volt, majd felvételt nyert Hubay Jenő művészképzőjébe, ahol 1926-ban kapott hegedűművészi oklevelet.

1926-tól az Operaház zenekarának tagja lett, ám ezután, mint a Hubay iskola több tagja, ő is külföldön próbálta folytatni karrierjét. Világszerte koncertezett, így játszott a Furtwängler vezényelte Berlini Filharmonikus Zenekarban, szerepelt Indonéziában. Magyarországra visszatérve az akkor formálódó Magyar Rádió Szimfonikus Zenekar hangversenymestere lett 1932–1966 között, melynek akkori vezetője Dohnányi Ernő volt. A második világháború után újjászerveződött zenekarnak 1945-től újból ő a koncertmestere.

Szólistaként és kamarazenészként számos világhírű művésszel játszott együtt, többek között kamarapartnere volt Fischer Annie zongoraművész. Egyik emlékezetes felvételük az Otto Klemperer utolsó budapesti vendégszereplésekor készült, a Klemperer által vezényelt J. S. Bach: *V. Brandenburgi verseny*,

amelynek Fischer Annival együtt szólólistája (1950). A Magyar Vonós Trióval, Banda Mártonnal és Banda Edével 1948 és 1960 között magyar és francia kamaraműveket mutatott be, de koncertezett szólólistaként is, nevéhez fűződik a Kókai Rezső *Hegedűversenyének* ősbemutatója (1953). Ney Tibor így emlékezett vissza a mű születésére és bemutatójára:

Kókai Rezsővel egy időben jártunk a Zeneakadémiára. Első triójában én játszottam a hegedűszólamot. Akkor találkoztunk először, s kötöttünk életre szóló muzsikus-barátságot. Amikor Hegedűversenyét írta, a hangszerrel kapcsolatos tapasztalataimat igyekeztem átadni neki. A komponálás minden mozzanatát megbeszéltük, kipróbáltuk. Érdekes és szokatlan a mű kadenciája, ami tulajdonképpen hegedűszóló timpani kísérettel. Orgonapontra emlékeztető megoldás, ami kitűnően sikerült és nagyon eredetien hat. A Hegedűversenyt nekem ajánlotta a szerző és én lelkes odaadással mutattam be 1953-ban, először a Rádióban, aztán nyilvános koncerten is. A Rádiózenekart Lehel György vezényelte. Kókai Rezső legjobb művének tartom, sajnálom, hogy csak kevesen játsszák.

A Bartók összkiadásban 1965-ben megjelent Bartók Béla: *II. Hegedű Zongora Szonáta* lemezéről (Ney Tibor, Szegedi Ernő) Theodore Strongin a *The New York Times* hasábjain így ír: „[...] a Qualiton által közreadott lemez egy rést tölt be, a Schwann-katalógusban addig még nem szereplő művel.”

1960-ban nevezték ki a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hegedű, ill. zenekari játék főiskolai tanárává, mely posztot 1974-ig megőrizte. Legsikeresebb tanítványa Kiss András, a lipcsei Nemzetközi Johann Sebastian Bach Verseny helyezette volt.

A pódiumról visszavonulva a Zeneműkiadó Vállalat, ill. a Schott Music gondozásában közreadott Paganini, Giuseppe Tartini, Pietro Nardini és Weiner Leó zeneműveket.

Szólistaként, kamarazeneszként és a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának koncertmestereként rádió és lemezfelvételeivel jelentős örökséget hagyott hátra. Lehel György karmester így emlékezett vissza Ney Tiborra:

Muzsikus volt, egy olyan családból, mely Ney Dávid óta öregbítette hazánk zenekultúráját. De nagyszerű hegedűművész is volt, a Hubay-iskola követe, gyakran szereplő igazi szólista. [...] sohasem a hegedű volt a végcél, pedig kevesen birtokolták ennyire a hangszeret, hanem a zene szolgálata.

Díjai

- Érdemes művész (1967)
- A Magyar Rádió aranygyűrűje

Lemezei

- Bartók Béla: *II. Hegedű Zongora Szonáta*, (Tibor Ney, Ernő Szegedi) Qualiton – HLP M 1552
- Bartók Béla: *I. Rapszódia* (Ney Tibor, Petri Endre), Qualiton LP 1553
- J. S. Bach: *V. D-dúr Brandenburgi verseny (BWV 1050)* (Klemperer / Annie Fischer / János Szabenyi / Tibor Ney) Hungaroton LPX 12160
- Durkó Zsolt: *Organismi Hungaroton*, LPX 1298

Közreadott kották

- Paganin: *Mose-Fantasia* (Ney Tibor) Editio Musica Budapest, 1968
- Paganin: *Moto Perpetuo*, Op.11 (Ney Tibor)
- Paganin: *Nel cor più non mi sento* (Ney Tibor)
- Paganin: *6 Sonatas, Op.3* (Ney Tibor)
- Paganin: *Le Streghe, Op.8* (Ney Tibor)
- Paganin: *Variations on 'I Palpiti'*, Op.13 (Ney Tibor)
- Paganin: *Violin Concerto No.2, Op.7* (Ney Tibor)
- G.Tartini: *Sonata D-dur*, 1976, (ISBN 979-000111887-3) (Ney Tibor)

(Wikipédia)

A ZENEKAR „ÉRDEMES MŰVÉSZE” FEUER MÁRIA BESZÉLGETÉSE NEY TIBORRAL¹

1937 óta a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának tagja. 48 éve játszik zenekarban – pályáját az Operaház zenekarában kezdte –, 30 évig volt koncertmester. Emellett kamaramuzsikált és szólózott is; számos Új magyar kompozíciót mutatott be. Érdemes művészi kitüntetését zenekari munkájáért kapta, s újabban a Zeneművészeti Főiskolán is a zenekari játék művészetére tanítja vonóshangszeres növendékeit.

– Ez a tanszak az elmúlt évben kezdte el munkáját. Mi a jelentősége?

– A tanszak megindulása, nagyon helyesen, megszüntette azt a tarthatatlan helyzetet, amelyben a főiskolai diploma vagy művészi pályára, vagy tanításra képesített, s a fiatal muzsikusok mintegy kényszerként, „mellékesként” vállalták

¹ Megjelent az Élet és Irodalom c. hetilap hasábjain (1968/38. szám) és Feuer Mária: 88 muzsikus műhelyében (Zeneműkiadó Budapest 1972) c. interjúkötetben.

a zenekari munkát, így teljesen jogos volt a vád: a fiataloknak fogalmuk sincs a zenekari játék alapelemeiről, hiszen a korábban is kötelező zenekari gyakorlat nem pótolhatta az együttes munkára való felkészítést. Persze lehet, hogy a mostani merev, hármas — művészeti, pedagógiai, zenekari — tagolódást sem igazolja az élet, s valamiféle átmenetet kell biztosítani a három szak között, éppen azért, mivel ma gyakorlatban alig választhatók el egymástól. A legtöbben tanítanak is, meg zenekarban is játszanak, s a szólisták legnagyobb része sem él meg csupán koncertezésbe. Annyi azonban bizonyos: a zenekari játék tanítására szükség van, s akármilyen kiváló hangszeres képességekkel rendelkeznek is valaki, az összejáték, az együttmuzsikálás megannyi részletét külön el kell sajátítani. A jelenlegi helyzetben talán az a legnagyobb baj, hogy a fiatalok nagy része nem érzi e feladat fontosságát, s degradálásnak, képességei lebecsülésének tartja, ha „csak” zenekari művész tanszakra veszik fel. Mindez elsősorban a vonósokra, s közülük is mindenekelőtt a hegedűsökre, csellistákra vonatkozik, akik nem tudják, hogy nem kevesebb, hanem másfajta talentumot kíván a zenekari munka. Fővárosi és vidéki zenekaraink nagyon várják a képzett fiatal muzsikusokat, s remélem, hogy a tanszak jelentősen segítheti majd az ő munkájukat.

– *Úgy tudom, e tantárgy oktatásának nincsenek hagyományai, metodikájával, sőt az anyag összeállításával is ön kísérletezik nálunk. Véleménye szerint mik a zenekari játéknak azok az alapkövetelményei, amelyek elsajátíthatók a főiskolán?*

– Mindenekelőtt a lapról olvasás, a zeneirodalom legfontosabb műveinek elmélyült ismerete, az alkalmazkodás kifejlesztése, és még sokáig sorolhatnám e bonyolult és összetett „tudomány” követelményeit. Sajnos, ma még a növendékek elsősorban az egyéniség jegyeivel igyekeznek tündökölni, éppen azért, mivel a szólista-pályát ambicionálják. Az az alkalmazkodó, együttmuzsikáló készség az ideál, amelyet kamarazene-tanáraik követelnek meg, ám ennek keretei a főiskolán belül születtek. Ezért arra törekszem, hogy ezek mellett a standard repertoár szövegmanyagát is „megtanítsam” a fiataloknak, hogy stílusismerettel, konkrét tudnivalókkal bővítsen tájékozottságukat és előlegezzem a későbbi gyakorlat tapasztalatait. Talán el sem hiszi, mennyi nehézséget okoz például a metronóm-jelzés megértése. Fontos, hogy valaki azonnal érezze a helyes tempót, hogy ne ijedjen meg, ha kottafejekkel sűrűn telihintett szövegpéldányt lát, hogy ne csak fejvel tudja, hanem képes legyen meg is valósítani az előírást. S ha már az apró gyakorlati példánál tartunk, meg kell mondanom, mennyire elengedhetetlen a leendő zene, akik nem ismerik az olasz zenei műszavak jelentését. Jó néhányszor tapasztaltam, hogy idősebb kollégák is azért nem tudják megvalósítani a kotta előírásait, vagy a karmester

kívánságait, mert nem értik az utasításokat. De az ilyen alapvető zeneitudnivalókon túl sem képzelhető el valamirevaló muzsikus nyelvtudás nélkül.

– *Ön szerint milyen tulajdonságok határozzák meg a zenekaregyéniségét, s hogyan alakulhat ki egy testület tradíciója?*

– A zenekar bonyolult organizmus, pszichológiáját – éppen mert sok egyénből alakult közösséggé – hosszan kell tanulmányozni. Talán ezért hoztak felszínre annyi indulatot a sommásnak érzett megállapítások. A magyarországi együtteseket, ugyanúgy, mint a világ minden zenekarát saját hagyományaik, az őket vezető karmesterek egyénisége határozza meg. A szólamok azonos hangzása, intenzitásuk egyformasága, a frazírozás, dinamika, vibráto stb. tökéletes egysége természetesen mindenütt alapkövetelmény, – de hogy ez a hangszín, intenzitás, frazírozás, dinamika pontosan milyen, az már a testület egyéniségére utal. Az idősebb tagok közvetítik az elődök hagyományait, ők emlékeznek a nagy vendégkarmesterek megszívlelendő és megőrzésre érdemes intencióira, s így alakul ki egy-egy testület patinás stílusa. A Berliini Filharmonikusok például bizonyára ma is őrzik Furtwängler művészetének nyomát.

– *Az Ön tapasztalatai is igazolják a generációs ellentéteket hangsúlyozóvéleményeket?*

– Saját együttesemről, a Rádiózenekarról szólva, határozott nemmel felelhetek. Én úgy találom, hogy a fiatalok lendületességét, ambícióját kiegyensúlyozza az idősebbek tapasztalata, rutinja, semmivel sem pótolható gyakorlata. Persze remélem, hogy a főiskoláról most kikerülő fiatalok szakmai fel-készültségükkel gyorsabban be tudnak majd illeszkedni az együttesekbe. De – ha már említette a korábbi vitát – hadd térjek vissza arra a mozzanatra, amely szerint a zenekarok előítélettel viseltetnek a fiatal magyar karmesterek iránt. Azt hiszem, nincs olyan zenekari muzsikos, aki ezt az állítást elfogadná. Előítéletek, „prekonceptiók” természetesen akadhatnak, sőt az is előfordulhat, hogy a próba és az előadás intenzitása különbözik egymástól. A Rádiózenekar lelkesedése szinte határtalan, s bizonyos vagyok benne, hogy a produkció a többi testületnél is a zenekar becsületbeli dolga. Világos, hogy a karmester egyénisége meghatározza az előadást: van, aki felvillanyozza az együttest, van, aki szinte semmit sem tesz, van, aki nagyszerűen próbál és tanít, s van, aki az átlagon felüli lehetőségeket is elővarázsolja. Ám azt hiszem, minden zenekar, minden körülmények között tudása legjavát nyújtja. Olyan etika ez, amely egyenlő a művészettel.

VÁLOGATÁS NEY TIBOR HANGVELVÉTELEIBŐL ÉS KOTTA KÖZREADÁSAIBÓL

[Szonáta hegedűre és zongorára No. 2 Sz. 76 \(1922\) I. Molto moderato \(9:36\)](#)

[Szonáta hegedűre és zongorára No. 2 Sz. 76 \(1922\) II. Allegretto \(12:52\)](#)

© 1959 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Nardini, Pietro: Concerto in sol maggiore](#)

per violino principale, archi e cembalo

Szerkesztette Horusitzky Zoltán – Nagy Olivér – Ney Tibor

Tartini, Giuseppe: Concerto in mi maggiore

per violino e orchestra

Közreadta: Ney Tibor

Tartini, Giuseppe: Sonata in D major

Közreadta: Ney Tibor

Tartini, Giuseppe: Sonate in re maggiore

per violino solo

Közreadta: Ney Tibor